

Dan nominirank in nagrajenk

Kratke bralne uprizoritve in okrogla miza z nominirankami in nagrajenkama
v sodelovanju Slovenskega gledališkega inštituta, Akademije za gledališče, radio, film in televizijo in
Prešernovega gledališča Kranj

Sreda, 10. november 2021, ob 15. uri

Velika gledališka dvorana, UL AGRFT, Aškerčeva 5, Ljubljana

Epidemične razmere so tudi v letu 2021 preprečile izvedbo Tedna slovenske drame (TSD) v tradicionalnem, spomladanskem terminu. Kljub temu so bile 27. marca, na svetovni dan gledališča, ko se TSD običajno začne, razglašene letošnje nominiranke za nagrado Slavka Gruma. 6. aprila, na dan, ko bi morala biti v običajnem terminu sklepna prireditev festivala, pa sta bili razglašeni Grumova nagrajenka in prejemnica nagrade za mladega dramatika oziroma mlado dramatičarko 2021. ***Že spomladi so Slovenski gledališki inštitut, Prešernovo gledališče Kranj in Layerjeva hiša posneli in objavili pogovore z avtoricami nominiranih in nagrajenih besedil.*** Dan nominirancev bo v letošnji festivalski izvedbi nekoliko drugačen. Običajnim bralnim uprizoritvam nominiranih besedil, ki jih bodo pripravili študentje AGRFT pod vodstvom mentorjev, bo namesto pogovorov o posameznem besedilu sledilo omizje z nominirankami in nagrajenkama. V razpravi bo govor tako o delih, ki bodo uprizorjena bralno, kot tudi o odnosu med dramskim pisanjem in gledališkim uprizarjanjem v trenutni uprizoritveni produkciji. Kakšno vlogo ima pri tem Grumova nagrada? Kakšno je razumevanje primerov neposredne vpetosti dramskega pisanja v uprizoritvene procese in kakšen položaj imajo besedila, ki nastanejo na tak način, v siceršnjem dramskem ustvarjanju? Ali povezanost dramskega materiala z uprizoritvenim materialom spreminja pogled na vlogo avtorja?

PROGRAM

Pozdravni nagovori

Nataša Barbara Gračner, redna profesorica za področje dramska igra in umetniška beseda (UL AGRFT)

mag. Mojca Jan Zoran, direktorica SLOGI

Jure Novak, direktor PGK

Kratke bralne uprizoritve nominiranih besedil

Simona Semenič: *potem že tečem*

Maja Šorli: *Tega okusa še niste poskusili*

Nika Švab: *Delo in deklica I–V: Drame tlačank*

Vedrana Grisogono Nemeš: *Franc*

Okrogla miza

Na pogovoru sodelujejo **Simona Semenič**, **Maja Šorli** (prejemnica nagrade Slavka Gruma 2021), **Nika Švab**, **Vedrana Grisogono Nemeš** in **Nina Kuclar Stiković** (prejemnica nagrade za mladega dramatika 2021).

Pogovor vodi **Ana Perne** (SLOGI).

POROČILO ŽIRIJE

Člani žirije za nagrado Slavka Gruma ter nagrado za mladega dramatika 2021 smo vestno prebrali vseh 47 besedil, ki so bila poslana na oba natečaja – 36 za nagrado Slavka Gruma in 11 za mladega dramatika.

Letošnji natečaj je bil prvič izpeljan po spremenjenih propozicijah, ki kategorično terjajo, da lahko sodelujejo samo neobjavljena in neuprizorjena besedila. Kot se pogosto zgodi, so se ob spremembah pokazale nekatere pomembne dileme, ki jih žirija ni niti pristojna niti zmožna – prav gotovo pa ne v času presojanja besedil – reševati. Ugotovi pa lahko, da bi bilo koristno, pravzaprav nujno znova dobro pretehtati določila vseh dramatiško-dramaturških natečajev, ki se odvijajo ob festivalu Teden slovenske drame, in ob tem imeti pred očmi tako njihov temeljni namen kot način, kako se ga najbolje doseže.

Dodatno oviro je žiriji postavila epidemija, točneje rečeno, z njo povezane omejitve gibanja, ki so ji otežila kvalitetno in neposredno in osebno angažirano izmenjavo mnenj. Trudili smo se, da bi se neugodne okoliščine čimmanj poznale pri našem delu.

Po branju prispelih besedil je očitno, da je epidemija tudi kreativne potenciale slovenskih dramatikov bolj inhibirala kot spodbudila, čeprav bi morda kdo naivno pričakoval nasprotno, spričo novo ponujene tematike, pa tudi (domnevno) večje količine časa za samotno in poglobljeno snovanje. Morda bo prihodnje leto drugače, saj najtežji del epidemije sega čez časovni okvir pričujočega natečaja pa tudi nasploh neposredna aktualnost ni najboljša navdihovalka.

Povedano ne pomeni, da prebrana besedila ignorirajo trenutno najbolj žgočo svetovno temo. Nasprotno, dokajkrat se omenja, včasih pomeni dogajalni okvir ali vsaj ozadje; nekaj pa je tudi besedil, ki se je lotevajo scela in frontalno. Razveseljivo je, da kajkrat osvežujoče spregovorijo tudi v komičnem ali satiričnem ključu, čeprav velja slejkoprej, da je to bolj kone prereditko (resda premoremo poseben natečaj za komično pisanje, a se sedmina vseeno zdi šibak delež tovrstnih tekstov); v celoti pa je mogoče reči, da mora ta tematika še ustvarjalno dozoreti.

Kar smo pravkar povedali o epidemični temi, povečini pravzaprav drži za vse: ni mogoče trditi, da nastajajoča slovenska dramatika ni odzivna na impulze sveta, v katerem se poraja; dokaj težav pa ima pri iskanje primerne perspektive, tako fabulativne kot scenske, za upodabljanje teh impulzov. To velja tudi za »nerjaveče«, večne teme (moški in ženske, mladi in stari, družinski odnosi in njih podtalje, robovi družbe ...): tudi tam namreč relacije najraje ostajajo v okviru splošnega in se z muko prebijajo k individualizaciji likov, kolikor sploh čutijo to potrebo. Tu je mogoče v ozadju včasih čutiti iluzorno prepričanje, da se dramsko besedilo napiše tako rekoč samo, iz nekakšnega občutenja, in da morda niti obvladovanje verbalnega izražanja, kaj šele pripovedno-dramaturške tehnike ni čisto nujno.

Nemara je presenetljivo, a eden bolj stimulativnih dramatiških ambientov za slovenske dramske pisce, tako »zrele« kot »mlade«, se zdi fantastično-utopični (zvečine dejansko distopični) ali celo prav znanstvenofantastični: bodisi da se nekako krade v besedila, ki so v osnovi locirana tu in zdaj, ali pa je pisateljski napor usmerjen kar naravnost tja, kjer zaznava ali sluti najboljši medij za izražanje svojih zanimanj in stisk. V neki meri je to gotovo odsev dogajanja v svetovni produkciji, predvsem seveda filmski (res se slovenska drama dostikrat zdi pisana »iz filma za film« – večkrat hiba kot vrlina); a prav tako gotovo je mogoče tu razbirati indirekten epidemični refleks. Vsekakor gre, kot pač tudi pri svetovni produkciji, za pisanje, ki je v temelju eskapistično – pa ne v negativnem pomenu besede (kdor se čuti zaprtega, bo samoumevno hotel ven, drugam) –, za pisanje, ki išče in ugleduje poti iz utesnjujoče resničnosti. Zdi se, da tema boja za (socialno) pravičnost, ki je bila močno navzoča v pisanju, tudi fantastičnem, tudi pravljicnem, dosedanjšega časa, slabi, v ospredje prihaja tema mogočega ali nemogočega bega iz metaforičnega ubikvitarnega *lockdowna*.

Ta poskus detektiranja trendov je seveda zapisan zgolj kot robna opazka, kajti žirija v vseh treh razpisih, ki so bili v njeni pristojnosti, nikakor ni iskala trendovskega, marveč tisto, ki na svojem področju kaže največ človeške vsebine in umetniške artikulacije.

Člani žirije: **Srečko Fišer** (predsedujoči), **Matej Bogataj**, **Amelia Kraigher**

Simona Semenič: *potem že tečem*

Berejo študentje 3. letnika Dramske igre in umetniške besede

Inkvizitorica – **Svit Stefanija**

Čarovnica – **Mojka Končar**

Čarovnica – **Suzana Krevh**

Čarovnica – **Mina Švajger**

Čarovnica – **Nika Manevski**

Režija

Jernej Potočan

Dramaturgija

Brina Jenček, Tilen Oblak

Mentorica za dramsko igro

prof. Nataša Barbara Gračner

Mentor za gledališko režijo

prof. mag. Sebastijan Horvat

Mentorica za jezik in govor

doc. dr. Nina Žavbi

Čeprav so v besedilu v pregovarjanja zagatne ženske usode vpletene same ženske, od dvanajstletnic, ki šele stopajo na oder življenja in se jim še niso zažrle pod kožo krivice, ki se dogajajo »vedno in povsod«, kot piše v opisu dogajalnega prostora-časa, je glavna vloga inkvizitorke, tiste z druge strani, namenjena moškemu. *potem že tečem* je namreč igra o družbeni sprejemljivosti oziroma zavračanju žensk s stališča, ki ga seveda zastopajo moški, ki vsako vedenjsko odstopanje že obsodijo in imajo za to tudi močne vzvode, grmade za zažig čarovnic, psihiatrične ustanove, ki so namenjene ukalupljanju in kaznovanju. Za povrh so tu še sugestije in pritiski okolice, kadar (še) ni potrebe po drastičnem kaznovanju in izločitvi. Igra, ki se nasloni na biografije resničnih žensk, žena genijev, recimo Mileve Einstein, vidnih literarnih ustvarjalk, recimo samomorilk Sylvie Plath ali Virginie Woolf, zraven pa so slehernice, ki ne morejo napredovati v službi ali v obrambi deteta koga nahrulijo in je že to eksces, je spisana kot niz variacij in potujevanj. Pogosto namreč glas, ki pripada kolektivnemu ženskemu, večnemu Ženskemu tako rekoč, napove, z odbojem in variacijo, kar potem ponovijo vpletene. Pri tem igra ležerno preskakuje čase in prostore, da bi pokazala, da je vse ves čas isto, da so ženske zlorabljanke in marginalizirane, njihova vloga in prispevek podcenjena, nekajkrat se posveti polemika s tistimi, ki jim je feminizem sumljiv ali celo zoprn. Vmes so deli, v katerih se ženske upirajo politični korektnosti, kakor se je naselila v jezik, in hočejo o svojih organih, o svojih potrebah in hotenjih spregovoriti naravnost, neolepšano, s tem tudi za današnje čase provokativno in polemično. Ravno mešanje različnih zgodovinskih in jezikovnih ravni igro razpira in jo ob angažmaju odene v enkrat poetizirano, drugič na rob znižanosti spuščeno govornico.

(Obrazložitev žirije)

Pogovor s Simono Semenič

Maja Šorli: *Tega okusa še niste poskusili*

Berejo študentje 3. letnika Dramske igre in umetniške besede

Ivona – **Suzana Krevh**

Doroteja – **Mina Švajger**

Dekanja/Natakarica – **Veronika Železnik**

Kolega/didaskalije – **Filip Štepec**

Blažin – **Matevž Sluga**

Študentje – **Jan Slapar, Svit Stefanija, Nika Manevski, Mojka Končar**

Režija

Bor Ravbar

Dramaturgija

Tajda Lipicer

Mentorica za dramsko igro

prof. Nataša Barbara Gračner

Mentor za gledališko režijo

prof. mag. Sebastijan Horvat

Mentorica za jezik in govor

doc. dr. Nina Žavbi

Drama se začne z manifestom za sodobno (visoko) šolstvo, v katerem so jasno in odločno izražene zahteve za dostopnost študija za vse in omogočanje delovnih mest diplomantov, pa tudi jasno izražena stališča proti zasebnim univerzam in splošni komercializaciji šolstva. Manifest se udejanji v prikazu spopada med različnimi silami na univerzi, katere vrh in odločevalci nameravajo tako rekoč prodati svoje študente nastajajoči privatni visokošolski ustanovi; čeprav spisana pred zadnjimi poskusi omejevanja in omalovaževanja humanističnih študijev, je drama *Tega okusa še niste poskusili* skoraj jasnovidno predvidela raven in namen debate. V njej se skozi govorjenje in akademskim krogom lastno artikulacijo spopadejo tisti, ki so na strani javnega šolstva, in tisti, ki bi se radi pridružili rušilnemu toku privatizacije. Drama je spisana v realističnem jeziku, pri karakterizaciji se ji pozna domačnost s problematiko in celo angažma, saj se zavzema za pridobitve, ki so posledica različnih pobud in celo protestov študentov skozi več desetletij od konca šestdesetih. V tem je drama nadaljevalka nekaterih preteklih politično angažiranih in v realistični nameri izpisanih dramskih besedil izpred desetletij, na primer Kozakove *Afere*. Dramske osebe pa pred kuliso preoblikovanja ustanov doživljajo tudi osebne in sentimentalne zaplete, podvržene so nejasnim obtožbam o prekoračenju pedagoškega erosa in sumom nadlegovanja študentov. *Tega okusa še niste poskusili* na primeru šolstva razkriva številne navzkrižne družbene silnice; zaveda se, da je vsaka točka lahko tudi točka preloma ter da je krhko in dolgo usklajevano ravnovesje v času neoliberalnega pollaščenja vsega težko ohranjati.

(Obrazložitev žirije)

← *Pogovor z Majo Šorli*

Nika Švab: *Delo in deklica I–V: Drame tlačank*

Berejo študentje 2. letnika Dramske igre in umetniške besede

Igra
Staša Popović

Notranji kritik
Jaka Florjančič

Režija
Jure Srdinšek

Dramaturgija
Ula Talija Pollak

Mentorica za dramsko igro
Barbara Cerar

Mentor za gledališko režijo
prof. Matjaž Zupančič

Mentorica za jezik in govor
doc. dr. Nina Žavbi

Naslov ponuja zelo očitno navezavo na kanonično besedilo Elfriede Jelinek *Smrt in deklica I–V: Drame princes*. Naslova sta natanko vzporedna: kjer ima avstrijski tekst princeze, ima naš tlačanke, in kjer ima oni smrt, ima naš delo. Z vrha fevdalne hierarhije smo se torej spustili na dno in od ontološkega vprašanja k družbenoekonomskemu, razrednemu: toliko bolj, ker so tlačanke metafora za prekarne delavke, feministična nota pa je za razliko od avstrijske vzornice predstavljena v območje vsakdanjega. Tu je mogoče več kot slutiti kategorična stališča.

Besedilo je serija petih »prizorov iz vsakdana« anonimnih mlajših (slovenskih) izobraženk (metafora tlačanke se ob tem zdi bolj kot malo pregnana, ne da bi podcenjevali kogaršnje že tlačenje ali tlako): vsaka po svoje se spoprijemljejo z »izzivi«, če uporabimo modni terminus managerskega new agea, ki jih pred prekarke (nobena nima redne zaposlitve) postavlja trg dela; zvečine ne preveč uspešno.

Magistra sociologije kulture na seansi pri psihoterapevtu; kulturna producentka se muči s prijavo na enega brezštevilnih razpisov; arhitektka po Zoomu doživlja »mehki mobing«, ki ga nad njo izvaja šef; četrta se ukvarja z digitalnim marketingom, ta ima tudi družino in je za razliko od drugih sorazmerno zadovoljna ali pa samo sebe prepričuje, da je; in slednjič pisateljica, ki se trudi z novim dramskim besedilom. Tu se že nakaže polni krog, ki se potlej razvije v epilogu, v katerem osebe iz besedila na nekaki okrogli mizi razpravljajo o ženski (v) literaturi in zraven upovedeni avtorici solijo pamet o tem, kako so napisane. Za konec torej pirandellovski motiv iz rojstne dobe moderne dramatike; ali takemu zavoju bolj ustreza epitet reflektivni ali narcisistični, je zanimivo vprašanje.

Pisava je dokumentaristična, njena vrhovna vrlina je vsekakor, da je sorazmerno studiozna in zna biti osebna, ne zgolj programsko deklarativna. Njeni cilji pa so – podobno navsezadnje kot pri avstrijski vzornici – gotovo bolj v območju idejnega kot spektakelskega.

(Obrazložitev žirije)

Pogovor z Niko Švab →

Vedrana Grisogono Nemeš: *Franc*

Berejo študentje 2. letnika Dramske igre in umetniške besede

Jacinta – **Lucija Ostan Vejrup**
Vida – **Ajda Kostevc**
Agata – **Ajda Pirtovšek**
Franc – **Peter Alojz Marn**

Režija
Maruša Sirc

Dramaturgija
Laetitia Rebecca Pohl

Mentorica za dramsko igro
Barbara Cerar

Mentor za gledališko režijo
prof. Matjaž Zupančič

Mentorica za jezik in govor
doc. dr. Nina Žavbi

Franc je trpka znanstvenofantastična komedija, ki tematizira vprašanja človekovega sobivanja s stroji in roboti.

Na velikem raziskovalnem inštitutu, na katerem so vse osebe poimenovane po protagonistih iz slovenske kanonske literature, izdelujejo serijsko različico humanoidnega robota z imenom Franc. Igra se godi v veliki sejni sobi inštituta, v kateri poteka krizni sestanek vodstva, razlog zanj pa je Frančev tržni neuspeh. Udeleženke nočnega sestanka so Vida, Agata in Jacinta. Tri uslužbenke pripadajo trem različnim generacijam in ideološkim formacijam: Jacinta, najmlajša, je iz vrst brezsravnih, brutalnih kapitalistov; Vida je že trikrat ločena vodja inštituta, ki jo vodi predvsem pragmatika; Agata, najstarejša med njimi, pa je edina, ki še premore socialni čut in spomin na solidarno, neatomizirano družbo in ne skriva svoje čustvene navezanosti na Franca. Ta nastopa v vlogi mladega strežnika vseh treh žensk: kaže se kot učljiv »tehnični pripomoček« in umetna inteligenca, ustvarjena za družabnika, prijatelja, služabnika, zaupnika, pomočnika, vseveda in idealnega spolnega partnerja. Sprogramiran je na način, da želi ustreči vsem in vsakomur. A tri ženske ga včasih hote, drugič nehote potiskajo v nemogoče situacije: rivalstvo med njimi se manifestira predvsem kot mobing nad vse bolj zmedenim in negotovim robotom. Vsaka ima s Francem svoje načrte, to pa se pri njem kaže kot nekaj nepremostljivega in dejansko nemogočega: njegove neštete programske funkcije in zapleteni algoritmi, s pomočjo katerih lahko odgovori na skoraj vsa vprašanja tega sveta, mu ne omogočajo, da bi obvladal vse navzkrižne interese, s katerimi ga bombardirajo. Zato se odloči za samoukinitev.

A samomor robota v tej igri ne more delovati v funkciji pravega dogodka: delavci bodo namreč že zjutraj iz skladišča dostavili novega Franca. Igra se s tem izriše v tonih absurda; tudi Agata, Vida in Jacinta so samo nemočne figure znotraj strašljivo velikega sistema. Konec zašili presenečenje, ki odpre vprašanja o razmerjih moči, manipulacijah in prevladi strojev nad ljudmi, kakor jih tematizirajo mnoge zgodbe v žanrih distopije.

(Obrazložitev žirije)

← *Pogovor z Vedrano Grisogono Nemeš*

Nagrada za mladega dramatika 2021

Majhno meščansko gospodinjstvo v ne tako majhni podeželski hiši: mati in sin. Mati, pravnica, je ločena, moža je odposlala v svet (ima ljubimca na drugi strani koprneče telefonske linije), taščo, ki je sicer po zemljiški knjigi lastnica hiše, pa v dom za starejše, ker »ne more sama skrbeti za vse«. Sin, njen najmlajši, se uči za maturo, razvozlava Cankarjevo vprašanje, *kaj je zad za narodovim blagrom*, in se pripravlja na sprejemni izpit za arhitekturo; starejša sestra in najstarejši brat ne živita več doma.

Medtem ko se mati in sin vsak po svoje spoprijemata z izzivi, ki jih prednju postavlja epidemična družbena zapeka (mati s histeriziranjem, sin s pijačo: pogreša babico, ki mu je bila, se zdi, vir treznosti), pa odsotni družinski člani začnejo odkrivati prednosti bivanja zunaj mesta; iz prizora v prizor je hiša bolj polna svojih nekdanjih stanovalcev, njihovih neizpolnjenih stremljenj, travm, kapric, očitanj in sploh vsega, kar človeški primerki vlačijo za seboj po svetu. Naplete se marsikaj, pravzaprav več komičnega, čeprav je ozadje grenko. Edino babica, ki v hiši najbolj manjka, ne more priti v svojo, temveč na koncu odide v drugo, večno hišo. In njen vnuk ugotovi, da sicer svet mogoče res stoji na mladih, a mladi stojijo na starih. Vendarle izkušnja prinese akterjem zgodbe nekaj zrelosti; kdo ve, koliko bo trajna.

Jutri je v sanjah izgledal drugače je družinska drama, oblikovana v preizkušeni realistični maniri, na zunaj celo dokumentaristična: pisana je prav po datumih »časa, ko smo živeli med zidovi«, od 13. marca 2020, 13.43, do 7. maja 2020, 22.49, kot navajajo didaskalije. Četudi drama, ni brez izdatnih komičnih elementov, in ti ji nemalo koristijo: v komičnem ključu se tu pa tam kakšna shematičnost, konstruiranost lažje sprejme in ne ogrozi temeljne vrline besedila – da trenutno najbolj omniprezentno temo, ki pa mimo aktualizma vleče za sabo izdatno civilizacijsko prtljago, napada frontalno, neposredno, z mladostno neizprosnim ustvarjalnim optimizmom in nekaj naivnosti, brez katerega le-onega ne more biti.

(Obrazložitev žirije)

Pogovor z Nino Kuclar Stiković

Natečaj za nagrado Slavka Gruma 2022

Prešernovo gledališče Kranj kot organizator 52. Tedna slovenske drame objavlja Javni anonimni natečaj za NAGRADO SLAVKA GRUMA za najboljše slovensko dramsko besedilo.

Za nagrado Slavka Gruma tekmujejo slovenska dramska besedila, poslana na natečaj v razpisnem letu.

Rok za oddajo dramskih besedil je 30. november 2021.

RAZPISNI POGOJI:

- dramsko besedilo mora biti napisano v slovenskem jeziku in ne sme biti objavljeno ali uprizorjeno;
- avtorji smejo isto besedilo na natečaj poslati samo enkrat;
- avtor, ki konkurira za nagrado za mladega dramatika, ne more istočasno poslati istega besedila na natečaj za nagrado Slavka Gruma;
- moralno in pravno so za izvirnost besedila odgovorni avtorji;
- članstvo v žiriji izključuje možnost sodelovanja na natečaju.

Avtorji morajo poslati štiri (4) izvode besedila pod šifro in zraven priložiti zaprto kuverto, označeno z isto šifro, v katero vložijo list s svojimi podatki (ime in priimek, naslov, telefonska številka in elektronski naslov), ter en (1) izvod besedila na elektronski naslov pgk@pgk.si.

Avtorji s prijavo organizatorju dovolijo objavo imena in uporabo prijavljenega besedila v sklopu prireditev Tedna slovenske drame in se v ta namen odrečejo avtorskim pravicam.

Natečaj za nagrado za mladega dramatika 2022

Prešernovo gledališče Kranj kot organizator 52. Tedna slovenske drame objavlja Javni anonimni natečaj za NAGRADO ZA MLADEGA DRAMATIKA 2022.

Rok za oddajo dramskih besedil je 30. november 2021.

RAZPISNI POGOJI:

- za nagrado za mladega dramatika konkurirajo izključno nova izvirna slovenska dramska besedila avtorjev, starih do 30 let;
- avtor, ki se poteguje za nagrado za mladega dramatika, ne sme sočasno poslati istega besedila na natečaj za nagrado Slavka Gruma;
- dramsko besedilo mora biti napisano v slovenskem jeziku in ne sme biti objavljeno ali uprizorjeno;
- avtorji smejo isto besedilo na natečaj poslati samo enkrat;
- moralno in pravno so za izvirnost besedila odgovorni avtorji;
- članstvo v žiriji izključuje možnost sodelovanja na natečaju.

Avtorji morajo poslati štiri (4) izvode besedila pod šifro in zraven priložiti zaprto kuverto, označeno z isto šifro, v katero vložijo list s svojimi podatki (ime in priimek, naslov, telefonska številka in elektronski naslov), ter en (1) izvod besedila na elektronski naslov pgk@pgk.si.

Avtorji s prijavo organizatorju dovolijo objavo imena in uporabo prijavljenega besedila v sklopu prireditev Tedna slovenske drame in se v ta namen odrečejo avtorskim pravicam.